

M€€r dierenwelzijn zonder pijn

Dierenwelzijn en diergezondheid zijn tegenwoordig verankerd in de verkiezingsdebatten. De meeste politieke partijen besteden er in hun verkiezingsprogramma's wel aandacht aan. Dan gaat het over ziekten die de volksgezondheid bedreigen, zoals Q-koorts, en hoe de veehouderij eruit moet komen te zien. Op 27 april organiseerden Wageningen UR Livestock Research en Boehringer Ingelheim het symposium 'M€€r welzijn zonder pijn'. Met daarin uiteraard aandacht voor wat welzijn oplevert voor het dier, maar vooral ook wat het oplevert voor de veehouders.

GEESJE ROTGERS

Ministerie van LNV gaat dierenwelzijn en -gezondheid jaarlijks meten

Het besef bij mensen dat dieren óók pijn kunnen ervaren, is relatief nieuw, hoewel het al in 1886 strafbaar werd gesteld om wreedheden jegens dieren te begaan. Die wet werd toentertijd echter niet ingesteld om het dier tegen pijn te beschermen, maar om de mens te beschermen. Zij die de wreedheden voor hun ogen zagen gebeuren, konden zich er ongemakkelijk bij voelen. De mens moest worden behoed voor ongewenste beelden op zijn netvlies.

De Veewet van 1920 was hetzelfde verhaal. Ook die wet was niet bedoeld voor een beter leven voor het vee, maar om behoud van inkomen van zijn eigenaren. Het duurde al met al tot de jaren zeventig van de vorige eeuw, voordat dierenwelzijn echt een 'issue' werd. Sinds die tijd laten dierenwelzijnsorganisaties van zich horen in Nederland. In 1977 kwamen de eerste wetten ter bescherming van dieren, zoals de Wet op de dierproeven. "Veel jaren later, in 2007, werd dierenwelzijn voor het eerst opgenomen in het regeerakkoord", zegt Henny van Rij, beleidsmedewerker bij het ministerie van LNV. Sindsdien is de aandacht voor het onderwerp in een stroomversnelling geraakt en niet meer weg te denken van de politieke agenda.

Staat van het dier

Zonder overheidsingrijpen geen dierenwelzijn. Het is een stelling die in stemming wordt gebracht. De helft van de deelnemers aan het symposium, voornamelijk dierenartsen en wetenschappers, is het daarmee eens. De andere helft niet.

Het effect van overheidsbeleid op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid, wordt sinds dit jaar gemeten. In maart 2010 kwam het ministerie van LNV met zijn eerste 'Staat van het dier'. Deze rapportage bevat een nulmeting van het dierenwelzijn en de diergezondheid van de dieren die in Nederland worden gehouden. De rapportage zal jaarlijks verschijnen. "Zo kunnen wij van jaar tot jaar de voortgang in het welzijn en de gezondheid zien en daar zo nodig in bijsturen", stelt Van Rij. Nederland is de eerste EU-lidstaat die zo uitgebreid over dierenwelzijn rapporteert. Er is gemeten op een aantal 'output-meetpunten', zoals het aandeel bedrijven dat bovenwettelijke welzijnsbevorderen

FOTO: TIVAN WIERMANS

LNV gaat jaarlijks meten op hoeveel bedrijven bovenwettelijke welzijnsmaatregelen worden genomen.

maatregelen treft, zoals diervriendelijke stallen.

Een betere methode om het dierenwelzijn en de diergezondheid te meten, is aan het dier zelf. De verwachting is dat dit op korte termijn mogelijk zal zijn.

Uitgangspunten dierenwelzijnsbeleid

Centraal in het Europese en Nederlandse dierenwelzijnsbeleid staan de vijf vrijheden van Brambell, vastgesteld in 1965 door een Britse commissie onder leiding van Roger Brambell. Die vijf vrijheden betreffen:

1. Vrij van honger, dorst of onjuiste voeding;
2. Vrij van thermaal (kou, hitte) en fysiek ongerief;
3. Vrij van pijn, verwonding of ziekte;
4. Vrij van angst en chronische stress;
5. Vrij om soorteigen gedrag te uiten.

M€€r dierenwelzijn zonder pijn

Meer ingrepen achter elkaar kunnen dieren overgevoelig maken voor pijn

Is pijn gemakkelijk te herkennen aan het dier? Maar liefst 64 procent van de deelnemers aan het symposium denkt van niet. Marion Kluivers, onderzoeker bij WUR Livestock Research, bevestigt dat het lang niet altijd gemakkelijk is. "Dieren laten niet zo snel zien dat zij pijn hebben." De grootste veterinaire valkuil is dan ook: 'ik zie geen abnormaal gedrag, dus het dier heeft geen pijn'.

Bij biggen vinden in korte tijd relatief veel ingrepen plaats die pijn veroorzaken: castreren, staartjes couperen, oormerken inbrengen, tandjes knippen of bijvijlen, injecties met ijzer en andere diergeneesmiddelen. "Als het dier wordt geconfronteerd met meerdere pijnprikkels achter elkaar, is er een reële kans dat het pijnsysteem van dat dier overgevoelig raakt. Hierdoor kan een volgende aanraking, ook als die niet pijnlijk is, toch als erg pijnlijk worden ervaren. Proeven hebben dat aangetoond." Kluivers is dan ook een groot voorstander van het fors beperken van de pijnprikkels die dieren worden toegebracht. Enerzijds betekent dit het geven van een verdoving tegen pijn. Anderzijds het verminderen van de ingrepen.

Staarten couperen

Intussen wordt ook gezocht naar een alternatief dat het staarten couperen overbodig maakt. De Europese voedselveiligheidsorganisatie EFSA zette de risicofactoren voor staartbijten op een rij. Volgens deze

FOTO: GEESJE ROTGERS

Een hok dat meer uitdaging biedt, verkleint het risico op staartbijten.

organisatie is het ontbreken van hokverrijking een belangrijke risicofactor voor staartbijten. Als meerdere risicofactoren een rol spelen, zoals hokbezetting, suboptimale diergezondheid en verveling, dan wordt de kans groter dat de dieren zich op elkaar gaan richten.

Dikbillen moeten weer natuurlijk afkalven

Bijna al ons Nederlandse Verbeterd Roodbont vee wordt verlost met de keizersnede. Een natuurlijke geboorte is te riskant. Door de jarenlange fokkerij op gedrongen, fors bespiede dieren, is het bekken van de moeder te nauw geworden om het kalf door te laten.

De Federatie van Vleesveestamboeken werkt aan een nieuw fokprogramma, zodat routinematige keizersnedes niet meer nodig zijn. Onderzoeker Jan ten Napel van WUR Livestock Research: "Dat betekent

FOTO: GEESJE ROTGERS

Verbeterd Roodbont-koeien kalven nu nog zelden op en natuurlijke wijze af.

een cultuuromslag bij de fokkers van dit vee. Om alle fokkers mee te krijgen, is geen eenvoudige opgave." In Groot-Brittannië wordt de nieuwe manier van fokken al zo'n zeven jaar met succes ingezet. Op 43 procent van de Britse dikbilbedrijven krijgen de koeien de kans om op een natuurlijke wijze af te kalven. De helft van de koeien daar kalft inmiddels zonder assistentie af. De Britten fokken met name op een groter skelet, een ruimer bekken en een niet te zwaar kalf bij de geboorte. Ten Napel hoopt dat het Nederlandse fokprogramma ertoe zal leiden dat in 2020 de helft van de Verbeterde Roodbonten weer op een natuurlijke wijze afkalft. "Daarbij willen wij uiteraard niet toegeven op de bespieding van het vee. Die moet behouden blijven."

Stijgende vraag naar voedsel versus dierenwelzijn

Volgens de wereldvoedselorganisatie FAO zal de vraag naar voedsel voor menselijke consumptie in de komende jaren snel stijgen. De FAO schat de toename op 50 procent tot 2030. De contrasten op het gebied van dierenwelzijn in de wereld zijn heel erg groot. Mike Gooding (FAI Farms, Verenigd Koninkrijk) verwoordde het tijdens het symposium als volgt: "Er zijn twee dingen die mensen drijven als het over dierenwelzijn gaat: enerzijds hoe hoog hun inkomen is en anderzijds hoe leeg hun maag is. In de Westerse wereld hebben sommigen twee volle magen." FAI Farms doet onderzoek naar het verbeteren van het dierenwelzijn en richt zich daarbij op het milieu, de economie en de ethiek.